

AKHİSAR'IN MİLLİ MÜCADELE LİDERLERİNDEN MURAT TOLUN BEY

Doç. Dr. Nurettin GÜLMEZ

Celal Bayar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü

Meltem ÖNDER

Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZ

Batı Anadolu'nun Yunan işgaline uğradığı yıllarda pek çok Ege şehri gibi Akhisar da düşman işgaline maruz kalmış ve çok büyük zorluklar yaşamıştır. Bu durum karşısında kentin kurtuluşunu sağlamak için diğer Anadolu kentlerinde olduğu gibi Akhisar'da da ulusal direniş örgütleri meydana getirilmiştir. Yerel halkın desteği ile oluşturulan ve "Kuva-yı Milliye" adını alan bu birlikler düzenli ordu kuruluncaya kadar Anadolu kentlerinin müdafaasında önemli bir rol oynamışlardır. Bu çerçevede Akhisar'daki Kuva-yı Milliye'nin oluşumunu sağlamak için pek çok Milli Mücadeleci hizmet etmiştir. Celal Bey (Bayar), Reşat Kayalı, Tirelizade İsmail Bahri Bey, Bakırlı Saçlı Efe, Selimzade Ali Şefik Bey, Murat Tolun Bey, Halit Karaosmanoğlu ve adını sayamadığımız pek çok vatanperver şahsiyet bunlara örnek gösterilebilir. Bu makalede, hem işgal yıllarında Akhisar'ın kurtuluşu hem de işgal sonrası kentin değişimi ve kalkınması açısından önemli hizmetlerde bulunmuş Murat Tolun Bey'den bahsedilecektir.

1890–1934 yılları arasında yaşamış olan Murat Tolun Bey, Milli Mücadele yıllarında, Burunören (Nuriye) ve Koyuncu Ali Milli Taburlarından oluşan Akhisar Cephesi'nin Kuva-yı Milliye Kumandanı olarak görev yapmıştır. Bu makale ile onun Milli Mücadele'ye katkılarını, hem Anadolu hem de Akhisar açısından önemine dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: Murat Tolun Bey, Kurtuluş Savaşı, Milli Mücadele, Batı Cephesi, Kuva-yı Milliye, Akhisar

AKHİSAR'S NATIONAL STRUGGLE LEADER MURAT TOLUN BEY

ABSTRACT

When Western Anatolia was occupied by Greeks, Akhisar was also exposed to occupation by the enemy as is the case with many Aegean cities. As a result, national resistance organization was found in Akhisar to ensure its salvation like other Anatolian cities. "Kuva-yı Milliye" which was established with the support of local people, had an important role for the defense of Anatolian cities until the establishment of a regular army. In this context, many National Struggle Commander struggled to

ensure the formation of “Kuva-yı Milliye” in Akhisar. Celal Bey, Reşat Kayalı, Tirelizade İsmail Bahri Bey, Bakırlı Saçlı Efe, Selimzade Ali Şefik Bey, Murat Tolun, Halit Karaosmanoğlu as well as the other unknown patriotic personalities were among those people who contributed to “Kuva-yı Milliye”. In this article, Murat Tolun Bey who strived for the independence and the development of Akhisar are going to be focused upon.

Murat Tolun Bey who lived between the years of 1890–1934, had worked as a National Struggle Commander in Akhisar Front which was consisted of two national battalions which are “Burunören” and “Koyuncuali”. Therefore; in this article, Murat Bey’s services to development of Akhisar and the independence of Anatolia during the years of National Struggle are going to be emphasized.

Keywords: Murat Tolun Bey, Turkish War of Independence, National Struggle, Western Front, Kuva-yı Milliye (para-militar local resistance), Akhisar

1.Giriş

15 Mayıs 1919’da, Yunanlılar İzmir’i işgali ettiklerinde izinli olarak İzmir’de bulunan Albay Kazım (Özalp) Bey, trenle Bandırma’ya giderken; trenin durduğu istasyonlardaki Türk halkını uyarmış ve Yunanlılara karşı birleşmelerini söylemiştir. Akhisar’a vardığında, diğer bütün istasyonlarda olduğu gibi Akhisar’ın da Yunan bayrakları ile donatılmış olduğunu görmüştür. Kaldığı otelde, Akhisar kaymakamı ve şehrin ileri gelenleri ile konuştuğundan sonra bir cemiyet kurulmasını ve halkın ırz ve namusunun korunması için savunmaya geçilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuçta 14 Haziran’da Akhisar Redd-i İşgal Cemiyeti kurulmuş ve kentin savunulması için harekete geçilmiştir(Efe, 2011, s.191–192). İşte bu yönlendirme ile oluşturulan Akhisar Kuva-yı Milliyesi daha sonra gelişerek etkisini arttırmış ve bu da Akhisar Cephesi’nin oluşumunu sağlamıştır. Akhisar Mintikası, nişancı alayı ve iki milli tabur, toplam beş tabur piyade ve bir süvari alayı (14. Süvari Alayı), bir akıncı müfrezesi ve bir Bursa Müfrezesinden oluşmaktaydı(Özalp, 1998, s.134). Adı geçen iki milli taburda Akhisar Cephesi Kuva-yı Milliye Kumandanı olarak görülen Murat Tolun Bey, gerek Milli Mücadele yıllarında Akhisar’ın kurtuluşu, gerek kurtuluş sonrası Akhisar’ın siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi için çok çalışmış bir şahsiyettir.

2. Murat Tolun¹ Bey (1890–1934)

1890 yılında Ödemiş’te doğan Murat Tolun Bey’in babası Hasan Basri Bey, annesi İsmet Hanımdır. Dağıstan kahramanı Şeyh Şamil’in hanımı,

¹ Murat Bey’in soyadı kimi kaynaklarda “Tolun” kimilerinde “Tulun” olarak geçmektedir. Dördüncü çocuğu Vasfi Bey’in oğlu Vahdet Tulun ile yaptığımız görüşmede soyadındaki bu farklılık konusunda şunları söylemiştir: “Soyadı Kanunu çıktığında ailem, Dolunay’ın eski adı olan Tolun’u seçmiş. Ancak nüfus memuru, o zamanlar elle yazılan nüfus kâğıtlarını düzenlerken bazılarınınkini örneğin babaminkini Tolun yerine Tulun yazmış. O nedenle dedemle benim soyadım farklılaşmıştır. Mesela babaannemin ve amcamın soyadı Tolun iken babamın dolayısıyla benim ve kız kardeşimin soyadı Tulun olmuştur.” (18 Ocak 2013 tarihli Vahdet Tulun ile yapılan görüşmeden).

“Murat Tulun babamın babası olup ben doğmadan vefat etmiştir. Babaannem Pakize Tulun, büyük halam Samime Giray ve küçük halam İlhan Ayverdi'den, dedemin, İstiklal Savaşı kahramanı olduğunu, sosyal hayatının kaliteli ve renkli olduğunu, yurt içi ve yurt dışında muhtelif iş ve gezi amaçlı seyahatler yaptığını, o zamanlar çok az kişide var olan otomobilinin olduğunu duydum. Milli Mücadeleci olarak son derece cesur, sert ve taviz vermeyen bir yapıya sahip olduğunu ve neticede İstiklal Savaşı kahramanı olarak tarihe geçtiğini dinlemişimdir. Eğitim durumu hakkında kesin bilgim olmamakla birlikte o devir için çok önemli kabul edilen lise seviyesinde olduğunu tahmin ediyorum”.³

Batı Anadolu'nun Yunan işgaline uğradığı yıllarda Akhisar Cephesi Kuva-yı Milliye Kumandanı olarak görev yapan Murat Bey, halkı Yunan mezaliminden korumada büyük yararlılıklar göstermiştir. Bu milliyetçi Osmanlı subayı, İstiklal Harbi sonrasında Akhisar Tayyare Cemiyeti'nin kurucularından biri olmuş ve TBMM'ye iki uçak bağışlanmasını sağlamıştır. Kentin siyasi hayatı açısından Cumhuriyet Halk Fırkası Akhisar Şube Başkanlığını ve Mutemetliğini yapan Murat Bey, sivil hayatta ise çeşitli kültür faaliyetlerine öncülük etmiştir. Bugün halen Akhisar'da Kültür Merkezi ve Sineması olarak kullanılan Tayyare Sineması'nın yapılışını sağlaması bunun en iyi göstergesidir (Kuzucuk, 2006, s.29). Ayrıca Murat Bey kentin ekonomik hayatında çok büyük bir öneme sahip tütüncülük konusunda 1927 yılında toplanan Tütün Kongresi'nde de aktif rol almıştır (Satsı, 1994, s.436).

Çok yönlü kişiliği ile dikkat çeken Murat Tolun Bey 1930 yılı başlarında rahatsızlanmış ve hastalığına gırtlak kanseri teşhisi konmuştur. Ancak o devirlerde Türkiye'de bu hastalığın tedavisi olmadığından Murat Bey tedavi için Viyana'ya gitmiştir. Ailesine çok düşkün olan Murat Bey Viyana'da iken eşine ve çocuklarına mektuplar yazmış, kartlar yollamış ve ailesi ile bağlarını bu yolla sürdürmüştür. Bunlardan birinde kızı İlhan'a şöyle seslenmiştir:

“Yavrurum, mektubundan çok memnun oldum. Üç gün evvel gelen resimde seni Cumhuriyet Kızı görünce çok sevindim. Aferin kızım, oku da adam ol, gözlerden öperim, yavrurum.”(<http://www.ilhanayverdi.org/>). Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzere İstiklal Harbi mücahitlerinden Murat Bey, bir baba olarak çocuklarının Türk milletine faydalı birer evlat olmasını gönülden istemektedir. Onun bu isteğini, o günlerde babası tarafından bir “Cumhuriyet Kızı” olarak nitelenen küçük İlhan gerçekleştirmiş ve ilk “Misalli Büyük Türkçe Sözlük” yazarı ve çok sayıda bilimsel eser sahibi bir bilim insanı olmuştur.

Ne yazık ki Viyana'daki tedavi sonuç vermemiş ve Akhisar'ın Milli Mücadele kahramanı Murat Tolun Bey henüz kırk dört yaşında iken 5 Mayıs 1934 günü vefat etmiştir. Kabri bu gün Akhisar Reşat Bey Mezarlığı'ndadır.

³ Murat Bey'in dördüncü çocuğu Vasfi Tulun'un oğlu Vahdet Tulun ile yapılan görüşme, 18 Ocak 2013.

3. Akhisar'ın İşgali Sırasında Murat Tolun Bey ve Faaliyetleri

Kurtuluş Savaşı sırasında Akhisar, Aydın vilayetinin Saruhan mutasarrıflığına bağlı bir kaza merkeziydi. 1919 yılının başlarında Akhisar'da 32.280 Türk, 5.877 Rum, 515 Ermeni ve 485 kadar Yahudi olmak üzere toplam 39.157 kişi yaşamaktaydı(Selek, 1982, s.180).

Birinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'nın kararları gereğince Yunanlılar, 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmiş ve 20 Mayıs 1919'dan itibaren de iç bölgelerdeki yerleşim yerlerinin işgaline başlamışlardır(İzdem, 1944, s.108). Bu çerçevede 25 Mayıs 1919'da Manisa'yı işgal ederek büyük çapta bir direniş görmeden ilerleyişlerini sürdürüp 30 Mayıs 1919'da Akhisar yakınlarına gelmişlerdir. Batı Anadolu'da Yunan birliklerinin bu hızlı ilerleyişi ve 5 Haziran 1919'da Akhisar gibi önemli bir merkezin küçük bir Yunan birliği tarafından işgal edilmesi üzerine Rum taşkınlıklarının artması, 14. Kolordu Kumandanı Yusuf İzzet Paşa'yı harekete geçirmiştir(Karakuyu, 2012, s.49). Soma'da bulunan 188. Alaya Akhisar'a taarruz emrini vermiş ve bunu haber alan Yunanlılar, İngilizlerin de etkisiyle Akhisar'ı 10 Haziran 1919 günü boşaltmışlardır(Gökdemir, 1990, s.22).

Yunanlıların bu kısa süreli işgali Akhisar halkını harekete geçirmiş ve işgale karşı direnişi örgütlemeye sevk etmiştir. Böylece Belediye Reisi Ali Bey ve kentin ileri gelenlerinin öncülüğünde Akhisarlılar, hemen bir "Redd-i İşgal Cemiyeti" kurmuşlardır(Gökdemir, 1990, s.23). Akhisar'da cemiyetin kurulması ile milli kuvvetler toplanmaya başlamış ve Karaosmanoğlu Halit Paşa da, Akhisar'da bizzat kendisi bir müfreze meydana getirerek Milli Mücadeleye katılmıştır(Ayaz, 2006, s.22) Ancak Halit Paşa'nın 7 Temmuz 1919'da Akhisar'ın güneyindeki Papazlı'da (Hocalı) bulunan çiftliğinde Rum milislerinin kuşatması sonucu öldürülmesi, Akhisar'da bir şok etkisi yaratmıştır. Bunun üzerine yörede çok sevilen Halit Paşa'nın öcünü almak için Akhisar'daki Milli Alay harekete geçmiş ve hazırlanan müfrezeler Tirkeş'ten Koyuncualı'ye gönderilmiştir. Burada iki taburlu bir milis alayı örgütlenilerek bunun bir taburu Burunören'e yerleştirilmiş ve Burunören tabur kumandanlığına da Murat Tolun Bey atanmıştır. (Satış, 1994, s.375).

Murat Tolun Bey'in adı Milli Mücadele yıllarında ilk kez, Halit Paşa'nın öcünü almak için yapılan Papazlı saldırısında geçmektedir. Ayrıca Hasan İzzettin Dinamo'nun "Kutsal İsyân" kitabında da Murat Tolun Bey'den, Burunören Milli Tabur Kumandanı olarak bahsedilmektedir. 24 Temmuz 1919 günü Papazlı köyünde Yunan birliklerine karşı gerçekleştirilen başarılı saldırıda Murat Bey de, bir komutan olarak üzerine düşen vazifeyi yerine getirmiş ve Akhisar'da Milli Mücadele ruhunun gelişimine katkı sağlamıştır.

Yaşanan bu olayların ardından Akhisar Cephesi, 27 Haziran 1919'da kurulmuştur(Sarıhan,1993, s.329). Yine bu günlerde Akhisar Cephesinde Mintika Kumandanı olan Binbaşı Hüsnü Bey ile Akhisar eşrafından Reşat Bey arasında büyük bir anlaşmazlık baş göstermiştir. Bunun üzerine 12 Ağustos 1919'da Akhisar'a gelen Hacim Muhittin Bey, Akhisar'da Milli Alay

Kumandanı Ethem Bey'den çok şikâyet dinlemiş ve bu durumun Akhisar'daki Kuva-yı Milliye'nin dağılmasına neden olacağını görek o sırada Söke yöresindeki direnişi örgütlemeye çalışan Celal Bey'den (Bayar) Akhisar Cephesi komutanlığını üzerine almasını istemiştir(Gökdemir, 1990, s.27). Akhisar Cephesi, Celal Bey'in Akhisar'a gelmesi ile birlikte nizami ve askeri esaslara göre yeniden düzenlenmiştir(Bayar, 1972, s.2471).

Celal Bey'in gayretleri sonucu belirli bir düzen sağlayan Ulusal Kuvvetler, Akhisar yakınlarındaki Yunan kuvvetlerine saldırıda bulunmaya başlamıştır(Gökdemir, 1990, s.28). Taraflar arasındaki şiddetli çatışmalar, 22 Haziran 1920'ye kadar sürmüştür(Gökdemir, 1990, s.32). 22 Haziran 1920'de başlayan Yunan Genel Taarruzu ile işgale uğrayan Akhisar, iki yıl süreyle düşman işgali altında kalmıştır(Gökdemir, 1990, s.39). Bu süreçte Murat Tolun Bey'in, hizmetleri ile Akhisar'ın kurtuluşunda büyük yararlılıklar sağlayan Celal Bey (Bayar), Milli Mücadele'deki adıyla "Galip Hoca" ile sıkı bir ilişkisi olmuş ve zaman zaman bir araya gelmişler ve baş başa vererek planlar yapıp çalışmışlardır (<http://www.ilhanayverdi.org/>).

Murat Tolun Bey'in Milli Mücadele yıllarında Akhisar'daki diğer büyük bir hizmeti de, binlerce masum Akhisarlı vatandaşı Yunan katliam ve yağmasından kurtarmasıdır. Batı Anadolu'nun Yunan mezalimine maruz kaldığı o acı günlerde çoğunluğu kadın ve çocuk olan sivil halkın hayatlarını kurtarmak için trenlere doldurulup kaçırılması düşünülmüştür. Ancak Rum makinistin Yunanlılara zaman kazandırmak için treni hareket ettirmemesi üzerine Murat Tolun Bey, tabancasını makinistin şakağına dayayıp "Ya treni hareket ettirirsin ya da seni şuracıkta gebertirim." demesi üzerine makinist korkuyla treni hareket ettirmiş ve binlerce masum insanın hayatı kurtulmuştur(Kuzucuk, 2006, s.29). Murat Bey'in bu kararlı tavrı ondaki milli hissiyatın yüksekliğini gösteren önemli bir örnektir. Sahip olduğu İstiklal Madalyası ise büyük oğlu Basri Bey'in torunları tarafından saklanmaktadır(<http://www.ilhanayverdi.org/>).

İşte Murat Tolun Bey ve Milli Mücadelenin diğer büyük kahramanlarının bu taviz vermeyen tutumları sayesinde Akhisar'ın kurtuluşu 6 Eylül 1922'de gerçekleşmiş ve yöre halkı işgalin yarattığı büyük sıkıntılardan bu sayede kurtulmuştur.

4. Akhisar'ın Kurtuluşu Sonrasında Murat Tolun Bey ve Akhisar'a Hizmetleri

Milli Mücadele yıllarında Akhisar'ın düşman işgalinden kurtulması için bir Kuva-yı Milliye kumandanı olarak üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getiren Murat Tolun Bey, çok yönlü kişiliğiyle kurtuluş sonrasında da Akhisar'a hizmetlerini sürdürmüştür. Onun vatanına ve milletine faydalı olma konusundaki yüksek maneviyatı bir sözüne şöyle yansımıştır:

"Arkadaşlar, ikindiye kadar devletimiz için çalışalım. İkindiden akşama kadar kazandığımız bize yeter." (Kuzucuk, 2006, s.28).

Milli Mücadele yıllarında Yunan işgali altında kalan Akhisar, bu süreçte sosyo-ekonomik yönden çok geri kalmıştır. Yaşanan yokluk ve sıkıntılar Cumhuriyet dönemi ile ortadan kalkmaya başlamıştır(Karakuyu, 2012, s.49).

1925 yılı Türkiye’de toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik alanda bir dizi devrim hareketinin gerçekleştirildiği yıldır. Bu amaçla Mustafa Kemal, Ağustos 1925’te çıktığı Kastamonu ve İnebolu gezilerinde toplumsal çağdaşlaşmanın en önemli unsurlarından biri olan giysi üzerinde durmuş ve bunu Şapka Devrimi ile sağlamaya çalışmıştır. Şapka Kanunu çıkmadan önce Batı Anadolu’da bir yurt gezisine çıkarak halka bunu anlatmak istemiştir(Gökdemir, 1990, s.39).

10 Ekim 1925’te Atatürk, Akhisar’a ikinci kez geldiğinde Akhisarlılar Ata’nın Şapka Devrimine büyük destek olmuşlardır. Daha şapka kanunu çıkmadan Cumhuriyet Halk Fırkası Akhisar Şubesi başkanı Murat Bey, Boncuklu Ahmet Efendi’ye İzmir’e gitmesini ve şapka bulup getirmesini söylemiştir. Gece olmasına karşılık İzmir’de dükkânlar açılıp bir kamyon şapka Akhisar’a getirilmiş ve halka dağıtılmıştır. Kanunun çıkmasından önce Akhisar’da şapka ile karşılanan Gazi, halkın bu davranışından çok memnun olmuş ve şunları söylemiştir: *“Akhisarlılar bu kerede hakkımda büyük teveccüh gösterdiler. Kanundan önce şapka giymekle medeni hislerinizi gösterdiniz. Teşekkür ederim. Arkadaşlar, biz dünyanın en eski medeni insanlarıyız. Dünya medeniyetini Türkler kurmuşlardır. Batı milletlerine uymak mecburiyetindeyiz. Cihana ışık salmış medeniyetimizi dirilteceğiz. Türk milleti hiçbir zaman yürüdüğü yoldan dönmeyecektir. Daha çok büyük inkılaplar olacaktır.”*(Gökdemir, 1990, s.56). İşte Ata’nın övgülerine mahzar olan Akhisar halkının bu tutumunun oluşmasında bizzat Murat Tolun Bey’in katkısı olmuştur.

Murat Bey’in Akhisar’da Atatürk ile olan bir diğer münasebeti ise Atatürk’ün 16 Haziran 1926’da, Akhisar’ı üçüncü kez ziyaret ettiğinde gerçekleşmiştir. Atatürk’ün treni Akhisar’a geldiğinde o dönemlerde henüz sıcaklığını koruyan İzmir Suikastı olayı nedeniyle trenine görevliler dışında kimse yaklaştırılmamıştır. Gazi trenden indiğinde kendisini karşılayanlar arasında Cumhuriyet Halk Fırkası Akhisar Şube Reisi Murat Bey de vardır. Murat Bey’e;

-“Bana ne ikram edeceksiniz?” diye soran Gazi,

-“Ayran vereceğiz, Paşam.” cevabını almış ve bundan memnun olmuştur(Gökdemir, 1990, s.58 ve Karagöz, 1983, s.86).

Atatürk ile aralarında geçen bu kısa konuşma da Murat Bey’in önemli anılarından birini oluşturmaktadır.

Atatürk’ün Akhisar’ı ziyaretlerinde Cumhuriyet Halk Fırkası Akhisar Şube Başkanı ve Mutemedi olarak görülen Murat Tolun Bey, 1927 yılında Türk tütüncülüğünün sorunlarını tartışmak üzere toplanan “Akhisar Tütün Kongresi”nin komisyon toplantısında da yer almıştır(Satış, 1994, s.429).

Murat Tolun Bey’in Akhisar’a bir diğer önemli hizmeti ise Akhisar Tayyare Cemiyeti başkanlığını yapması ve bu süreçte TBMM’ye “Akhisar I” ve

“Akhisar II” adlı uçakların başışlanmasını sağlamasıdır. Bununla beraber kültürel sahada bugün hala Akhisar’da Kültür Merkezi ve Sineması olarak kullanılan Tayyare Sineması’nın yapılışına da öncülük etmiştir(İstiklal Harbi Gazetesi, 2006, s.277). Dolayısıyla Murat Bey sivil hayattaki bu faaliyetleri ile Akhisar’ın gelişiminde önemli yararlılıklar göstermiştir.

5. Sonuç

1890–1934 yılları arasında yaşayan Akhisar’ın Milli Mücadele liderlerinden Murat Tolun Bey, bu kısa süreli hayatında önce Akhisar Cephesi Kuva-yi Milliye Kumandanı rütbesiyle bir asker ve kurtuluş sonrası kentten siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminde rol oynayan bir sivil lider olarak vatandaşlık görevlerini fazlasıyla yerine getirmiştir. Bu açıdan komutanlık yaptığı dönemde, kritik bir anda aldığı sorumlulukla pek çok Akhisar vatandaşının hayatını kurtarması, ondaki milli hissiyatın yüksekliğini yansıtmaktadır. Diğer yandan sivil hayattaki hizmetlerinde; siyasi sahada CHP Akhisar Şube Başkanlığı ve Mutemetliğini yapması, iktisadi sahada Akhisar Tütün Kongresinde yer alması ve sosyo-kültürel sahada Akhisar Tayyare Cemiyeti Başkanlığı ile Akhisar Tayyare Sinemasının kuruluşuna öncülük etmesi kendisinin çok yönlü kişiliğini yansıtan önemli örneklerdir.

Kıscacası, vatanın bağımsızlığı ve milletin refahı uğrana hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan Kurtuluş Savaşı Akhisar kahramanlarından Murat Tolun Bey, Milli Mücadele ruhunu oluşturan insanlardaki yüksek maneviyatı ortaya koyan yaşantısıyla dikkat çeken önemli bir şahsiyettir.

KAYNAKLAR

APAK, Rahmi, (1990), *Garp Cephesi Nasıl Kuruldu*, TTK Yayınları, Ankara.

AYAZ, Belkız, (2006), *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Akhisar Kazası (1923–1933)*, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa.

BAYAR, Celal, (1972), *Ben de Yazdım*, C:VIII, İstanbul.

DİNAMO, Hasan İzzettin, (1970), *Kutsal İsyân*, C:II, İstanbul.

DOYDUK, Senem, (2006), *Tarihi Kent Dokusuyla Akhisar*, Akhisar Belediyesi Kültür Yayınları, Akhisar.

EFE, Musa, (2011), *Saçlı Efe*, Eğitim Onur Kırtasiye Basım Yayın, Balıkesir.

ERGÜL, Teoman, (2007), *Kurtuluş Savaşı’nda Manisa*, Kebikeç Yayınları, Ankara.

GÖKDEMİR, Oktay, (1990), *Kurtuluş Savaşı’nda Akhisar*, Akhisar Belediyesi Yayınları, Akhisar.

İZDEM, Ekmel, (1944), *Dünkü Bugünkü Akhisar*, Ülkü Basımevi, İstanbul.

İstiklal Harbi Gazetesi ve Akhisar’ın Kahramanları ve Şehitleri Eki, (2006), Akhisar Sağlık Eğitim Kültür Vakfı Yayınları, Akhisar.

KARAGÖZ, Sadık, (1983), *Atatürk Manisa'da*, Turizm Derneği Yayınları, İzmir.

KARAKUYU, Mehmet, (2012), *Tarihi Coğrafyasıyla Akhisar*, Esin Ofset Matbaacılık, Akhisar.

KUZUCUK, Mustafa, (2006), *Kurtuluş Savaşı Akhisar Kahramanları*, Doğa Ofset Matbaacılık, Akhisar.

ÖZALP, Kazım, (1998), *Milli Mücadele 1919-1922 I*, TTK Yayınları, Ankara.

SARIHAN, Zeki, (1993), *Kurtuluş Savaşı Günlüğü I*, TTK Yayınları, Ankara.

SATIŞ, Baki, (1994), *İlkçağdan Günümüze Akhisar*, Akhisar Sağlık Eğitim Kültür Vakfı Yayınları, Akhisar.

SELEK, Sabahattin, (1982), *Milli Mücadele*, C:I, Örgün Yayınları, İstanbul.

<http://www.ilhanayverdi.org/>

Görüşülen Kişiler:

Yusuf Ali Vahdet Tulun (Murat Bey'in dördüncü çocuğu Vahdet Tulun'un oğlu), Master Destek Organizasyon ve Danışmanlık A.Ş. Yönetim Kurulu Eş Başkanı ve Genel Müdürü, İstanbul, 01.10.1956, e-mail: vtulun@masterdestek.com.tr . 18 Ocak 2013 tarihinde görüşme yapılmıştır.

EKLER

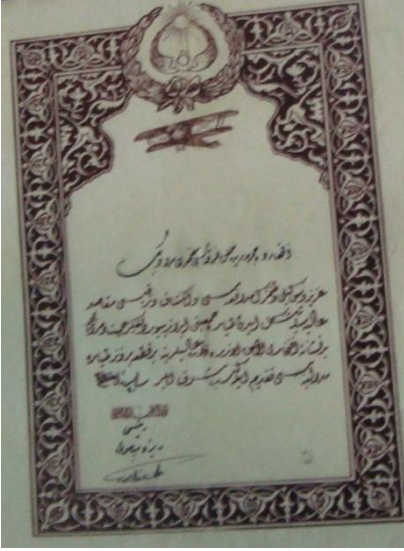
❖ (Resimler Akhisar Türk Hava Kurumu panosundan alınmıştır.)

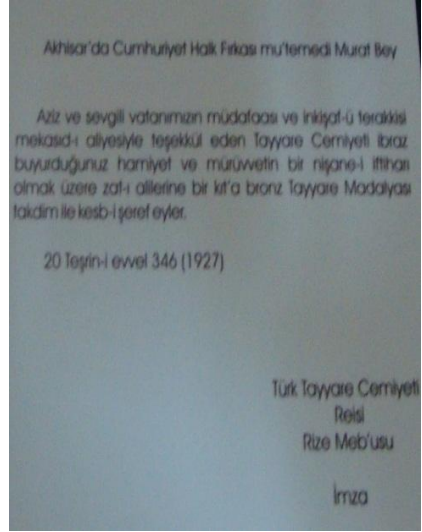
Murat Tolun Bey

Milli Mücadele Yıllarında Murat Bey

Tayyare Madalyası Beratı

Tayyare Madalyası Beratı Tercümesi

Murat Bey'in Atatürk'ü Akhisar'a 3. gelişinde CHF Reisi olarak karşılaması
Fotoğraf Akhisar Tren İstasyonu yanında şu an Askeri Gazino olan yerde
çekilmiş 16 Haziran 1926 Saat: 11.30 suları

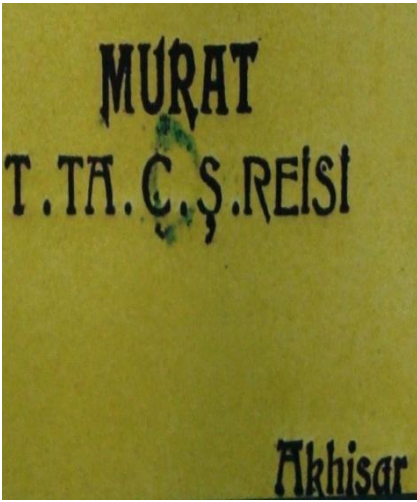
Murat Bey'in gayretleri ile yapılan Akhisar Tayyare Sineması 1928

1927 yılında Murat Bey'in gayretleri ile Akhisarlılarca alınıp TBMM Hükümetine armağan edilen birinci uçak (Akhisar I)

1927 yılında Murat Bey'in gayretleri ile Akhisarlılarca alınıp TBMM Hükümetine armağan edilen ikinci uçak (Akhisar 2)

Murat Tolun Bey'in Kartviziti

Murat Bey'in Mezar Taşı

Murat Tolun Bey'in Mezarı

